

NZa-casus – het bezwaarschrift van Arthur Gotlieb, senior beleidsmedewerker

Sinds een aantal jaren ben ik personal coach c.q. lifecoach van Mindert S. Mulder, directeur van de directie Zorgmarkten Cure van de Nederlandse Zorgautoriteit – de NZa – te Utrecht.

Onvoorzien – en misschien is dat een van de onderliggende problemen: hoe kan dat, onvoorzien – kwam de NZa door het bezwaarschrift van Arthur Gotlieb, senior beleidsmedewerker, extern fel in de schijnwerpers te staan en ontstond er een maatschappelijke discussie die partijdigheid blootlegde, tevens scherpe analyses opleverde, menige vinger op zere plekken legde. Mindert Mulder raakte er meer en meer bij betrokken, deed daarin zijn zegje; steeds als ‘ambtenaar’ van de NZa.

Als personal coach kon ik op dat moment terugtreden – immers, ik heb een vertrouwenspositie – of in goed overleg die externe factor meenemen, in zoveel mogelijk terughoudendheid mijn aandeel erin leveren. Tot dat laatste werd besloten.

Hier speelde namelijk in mee dat de twee journalisten Joep Dohmen en Jeroen Wester mij ook ‘zichtbaar en aanwijsbaar’ (aanvankelijk onder eigen naam) wilden betrekken in een publicatie die zij op verzoek van de familie van Arthur Gotlieb, van zijn broer Marcel in het bijzonder, aan het voorbereiden waren. De bedoeling ervan was duidelijk gezien de werktitel: ‘Operatie: werk Arthur de deur uit’. (*)

Hiervóór hadden zij als onderzoeksjournalisten van NRC Handelsblad het bezwaarschrift van Arthur Gotlieb – dat hij nadrukkelijk bedoeld had als een intern én een vertrouwelijk NZa-dossier – ter inzage gekregen en er artikelen over geschreven. Van hieruit maakten zij – omkleed met hún redenen – vervolgens de opmerkelijke overstap naar positiejournalisten (belangenbehartiging) voor de familie Gotlieb.

In de pers en media werd op diverse wijzen door verschillende journalisten aandacht gegeven aan deze NZa-casus, vooral in het licht van de zelfmoord (22 januari 2014) van Arthur Gotlieb, een paar dagen voordat hij ‘een persoonlijk en beslissend gesprek’ zou hebben met de bestuursvoorzitter van de NZa, Theo Langejan.

De twee invalshoeken – onderzoeksjournalistiek en positiejournalistiek – wisselden elkaar voortdurend af. Bovendien benoemden zij Arthur Gotlieb ná zijn zelfdoding tot klokkenluider, een kwalificatie die hij zelf onder geen enkel beding gewild had. Arthur Gotlieb schreef zijn bezwaarschrift als een NZa-casus. Echter en betreurenswaardig: doordat hij zich onvoldoende gehoord wist, stapte hij uit het leven; waarbij echter, onder alle voorbehoud, de vraag blijft of dit de ultieme reden was.

In voortdurend telefonisch, skype en mailoverleg en intensieve samenspraak met Mindert Mulder (ook enige tijd met Thomas de Neve, voor even de specifiek coach en trainer van Mindert Mulder), ontstond na een eerste telefonisch contact een mailwisseling met de twee journalisten en met een kleine groep belangstellenden die uitgenodigd werd om dit proces te volgen en een reflectie op twee pagina's tekst over Mindert Mulder en mij (als zijn lifecoach) en de mailwisseling te geven; met als basisafsprake: ‘strikt vertrouwelijk’ tot het moment van presentatie van hun boek op 5 september 2014 in Nieuwspoort te Den Haag.

De avond ervoor was er een tv-uitzending van Zembla over de NZa-casus, nogal eenzijdig, gezien vanuit de situatie van Arthur Gotlieb. Het gebruikelijke hoor en

wederhoor ontbrak nagenoeg. Op die wijze werden eveneens enkele nogal heikele NZa-zaken – discutabele beslissingen onder druk van VWS – aan de orde gesteld.

Hiernaast deed de commissie Borstlap op verzoek van Minister Edith Schippers, VWS, onderzoek naar de betekenis en implicaties van het bezwaarschrift van Arthur Gottlieb voor met name het Ministerie VWS, de verantwoordelijk Minister, en de NZa; en betreffenden. Het rapport is op 2 september 2014 verschenen en kwam direct in een politieke discussie én vooral ‘politiek spel’ terecht: de zogeheten grote vragen, zoals opsplitsing van de NZa in twee organisaties (regelgeving voor marktwerking en toezicht), de vraag naar de VWS-verantwoordelijkheid en invloed, de NZa als ‘onvoldoende onafhankelijke’ en ‘intern falende’ organisatie.

Naast dit alles, hooguit als een saillant detail: de mailwisseling met de journalisten Joep Dohmen en Jeroen Wester, en de ontvangen reflecties van ruim vijftien respondenten zullen ook deelonderwerp zijn van twee driedaagsen over ‘fairness & decency’. Deze seminars organiseer ik in Islantilla, Zuid-Spanje, eind oktober en begin november 2014, mede ter afsluiting van mijn jarenlange werkzaamheden als consultant, personal coach en lifecoach (ik ben intussen 73; ga nu met pensioen). Mijn Spaanse bedrijf ‘Buschman Consulta’ als opvolger van het Nederlandse ‘Buschman Consultancy’ rondde ik eind 2013 af, met als afspraak om nog enige verplichtingen in 2014 na te komen; ook enkele gesprekken met Mindert Mulder. Dit liep door de NZa-casus nogal anders! Het werd een zeer intensieve periode!

De mailwisseling (24 pagina’s) en de uiterst diverse reflecties erop mondden uit in, op dit moment, een drietal discoursvragen over:

- 1) onderzoeksjournalistiek versus & vice versa positiejournalistiek,
- 2) het klokkenluiderschap,
- 3) de vraag naar interne personal coaching die ongevraagd en onvoorzien een nadrukkelijk externe dimensie (erbij) krijgt.

Gezien een aantal ontwikkelingen en na een uitgebreide tussentijdse evaluatie met Mindert Mulder is (voor voorlopig) besloten om het ‘strikt vertrouwelijk’ m.b.t. de mailwisseling en de reflecties aan te houden tot ná de seminars van eind oktober en begin november; ook om in die tijd zorgvuldig kennis te kunnen nemen van het rapport van de commissie Borstlap, het oordeel van Minister Edith Schippers, de publicatie van de journalisten Joep Dohmen en Jeroen Wester, het standpunt en de te nemen maatregelen van en met betrekking tot de NZa; alsmede van de wel of niet breed maatschappelijke discussie en beschouwingen in de pers en media.

Intussen kunnen ook de (tot nu toe drie) discoursvragen voorbereid worden. Daarvoor worden enkele inhoudelijk deskundigen, ook ter coördinatie, uitgenodigd. De rapportage over deze discoursvragen zal niet op mijn SB-website plaatsvinden. Ik overweeg wel deelnemer aan de discoursvragen te zijn; met name voor vraag drie – interne personal coaching die ongevraagd en onvoorzien een intensieve externe factor (erbij) krijgt waarbij besloten wordt ook die externe kant te behartigen.

Nu de belangrijkste ‘externe momenten’ hebben plaatsgevonden, hebben Mindert Mulder en ik besloten de personal coaching formeel per 2014.09.06 te beëindigen. Dit sluit niet uit dat we persoonlijk maar dan op informele wijze contact houden.

Simon Buschman
Islantilla, Zuid-Spanje, 6 september 2014

(*) Voetnoot bij het boek

‘Operatie: werk Arthur de deur uit’. De filosoof Ludwig Wittgenstein (1889-1951) beschrijft hoe een tekst zich goeddeels of zelfs geheel los kan zingen van de eigen werkelijkheid waar die tekst verslag van wil doen, zoals van een gebeurtenis, een episode, een geschiedenis, een lange weg die bewandeld wordt.

Op die wijze creëert die ‘min of meer of in zijn geheel losgezongen tekst’ een andere, ook eigenstandige én ‘eigen’ (met aanhaaltkens) werkelijkheid die weliswaar verwijst naar de oorspronkelijke situatie maar een nadrukkelijk eigen inkleuring én zeggings heeft gekregen. Bijna: of het om twee werkelijkheden gaat die mogelijk naar elkaar verwijzen maar eveneens andersoortig lijken te zijn. Zoiets!

De lezer kan die tweede tekst echter opvatten als de daadwerkelijke, de eigenstandige én eerste ‘eigen’ werkelijkheid (namelijk, een juiste weergave van die gebeurtenis, die episode, die geschiedenis, die lange weg die bewandeld wordt).

In feite is er dan sprake van ‘in tweede instantie’, van ‘op afgeleide wijze’. De tekst doet van die eerste werkelijkheid in tweede instantie – op afgeleide wijze – verslag. Ludwig Wittgenstein noemt dit dan ook een gelaagd en complex taalspel.

Die vorm van taalspel kan zelfs overgezet worden in een vertelling, een toneelstuk, een roman of een schotschrift, ieder met een ‘eigen’ werkelijkheid en inkleuring en/of toevoeging van ‘facts & findings’ én fictie. ‘De prooi’ van Jeroen Smit is er een sprekend voorbeeld van (boek, toneelstuk, film). Zie de vele recensies erna!

Met dat patroon hebben Joep Dohmen en Jeroen Wester, in eerste instantie onderzoekjournalisten en daarna op verzoek van de familie positiejournalisten (= werkend vanuit belangenbehartiging), mogelijk of waarschijnlijk (wel of niet bedoeld) gewerkt. Hun publicatie krijgt immers de ‘eenduidige maar veelzeggende en zelfs imperatieve’ titel: ‘Operatie: werk Arthur de deur uit’. Dat is primair intentioneel!

Het boek is namelijk in hoge mate rond die aangrijpende thematiek – ‘werk Arthur de deur uit’ – georganiseerd en samengesteld. En dat mag, maar dat zou dan ook expliciet als een weloverwogen keuze van de journalisten vermeld en toegelicht dienen te worden. Immers, nu wordt het als ‘een allesbepalend gegeven in het bezwaarschrift van Arthur Gotlieb’ opgevat; m.i. een evidente overaccentuering.

De originele teksten (op zich al een zeer gelaagd en complex taalspel) zijn vanuit het ‘interne bezwaarschrift, uitsluitend voor de NZa’ (600 pagina’s en enkele dvd’s met bijlagen) er door de journalisten intentioneel op geselecteerd en hier en daar, lijkt het er sterk op, zelfs naar bewerkt. Dit alles als consequentie van de keuze (uitwerking van een interpretatie) van de twee journalisten die daarbij als eerste boekauteur Arthur Gotlieb vermelden. Daarmee wordt het m.i. zowel een wijsgerig als praktisch ethisch vraagstuk van de eerste orde; zorgvuldige reflecties waard.

Deze publicatie ‘als een pleidooi om erkenning post mortem van Arthur Gotlieb op verzoek van de familie’ kan dan weer als een goeddeels eigenstandige, een ‘eigen’ werkelijkheid opgevat worden die tot een specifieke oordeelsvorming kan leiden: ‘Als het zó (als werkelijkheidsopvatting) zit als in het boek beschreven is, nou zeg, dan moet er echt wel het nodige gebeuren in de NZa, op het Ministerie VWS ...’.